

Jaarrapportage 2009

WOT-04-001 Koepel (Communicatie, Kwaliteit en Management)

werkdocumenten

wot

Wetenschappelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu

WAGENINGENUR

For quality of life

Jaarrapportage 2009

De reeks 'Werkdocumenten' bevat tussenresultaten van het onderzoek van de uitvoerende instellingen voor de unit Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu (WOT Natuur & Milieu). De reeks is een intern communicatiemedium en wordt niet buiten de context van de WOT Natuur & Milieu verspreid. De inhoud van dit document is vooral bedoeld als referentiemateriaal voor collega-onderzoekers die onderzoek uitvoeren in opdracht van de WOT Natuur & Milieu. Zodra eindresultaten zijn bereikt, worden deze ook buiten deze reeks gepubliceerd.

Dit werkdocument is gemaakt conform het Kwaliteitshandboek van de WOT Natuur & Milieu en is goedgekeurd door Paul Hinssen (deel)programmaleider WOT Natuur & Milieu.

Jaarrapportage 2009

WOT-04-001 (Communicatie, Kwaliteit en Management)

Werkdocument 175

Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu

Wageningen, februari 2010

©2010 **Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu**

Postbus 47, 6700 AA Wageningen

Tel: (0317) 48 54 71; Fax: (0317) 41 90 00; e-mail: info.wnm@wur.nl

De reeks WOt-werkdocumenten is een uitgave van de unit Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu, onderdeel van Wageningen UR. Dit werkdocument is verkrijgbaar bij het secretariaat. **Het document is ook te downloaden via www.wotnatuurenmilieu.wur.nl.**

Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu, Postbus 47, 6700 AA Wageningen

Tel: (0317) 48 54 71; Fax: (0317) 41 90 00; e-mail: info.wnm@wur.nl; Internet: www.wotnatuurenmilieu.wur.nl

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. De uitgever aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Woord vooraf

Sinds 1 januari 2005 worden de Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu uitgevoerd onder de voorwaarden die LNV en de stichting DLO eind 2004 zijn overeengekomen en die zijn vastgelegd in de Uitvoeringsovereenkomst WOT Natuur & Milieu. De jaarrapportage is toen ook opnieuw vormgegeven.

Per WOT-programma is een zelfstandig werkdocument samengesteld, dat bestaat uit drie delen: een samenvattende rapportage over het programma als geheel, een beschrijving van elk der afzonderlijke projecten en een Engelstalige beschrijving. De volgende werkdocumenten omvatten samen de jaarrapportage over 2009 van de WOT Natuur & Milieu:

Nr. 175: WOT-04-001 Koepel (Communicatie, Kwaliteit en Management)

Nr. 176: WOT-04-002 Onderbouwend Onderzoek

Nr. 177: WOT-04-003 Advisering Natuur & Milieu

Nr. 178: WOT-04-005 M-AVP

Nr. 179: WOT-04-006 Natuurplanbureaufunctie

Nr. 180: WOT-04-007 Milieuplanbureaufunctie

Dit werkdocument bevat de jaarresultaten van het WOT programma ***WOT-04-001 (Koepel (Communicatie, Kwaliteit en Management))***. De resultaten van deze projecten hebben hun weg gevonden in de diverse producten van het Planbureau voor de leefomgeving en in de werkdocumenten, rapporten en studies van de WOT Natuur & Milieu.

Daarnaast wordt in het Kennisbasis Thema Groene en Blauwe Ruimte (KB1) jaarlijks geïnvesteerd in kennisvernieuwing voor de WOT Natuur & Milieu. De rapportage hierover wordt opgesteld onder verantwoordelijkheid van de leiding van dit Kennisbasisthema.

Ter verantwoording van de besteding van de beschikbare middelen is voor elk project een beknopt verslag gemaakt. Deze verslagen zijn hier gebundeld. In elk verslag staan voor het desbetreffende project de administratieve gegevens en een beknopte inhoudelijke beschrijving van het doel en het behaalde resultaat.

Paul Hinssen

Inhoud

Woord vooraf	5
Thema-rapportage WOT-04-001	9
Project-rapportage WOT-04-001	15

Thema-rapportage WOT-04-001

Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu (WOT Natuur & Milieu)

Programma WOT-04-001: Koepel WOT Natuur & Milieu

1. Naam+nr. cluster, naam clusterleider:
WOT-04,
Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu
P.J.W. Hinssen
2. Naam+ nr. thema:
WOT-04-001,
Koepel WOT Natuur & Milieu,
3. Naam thema-coördinator (met Wageningen UR-onderdeel):
P.J.W. Hinssen, Alterra
4. Contactperso(n)en LNV (met LNV-directie)/overige betrokkenen (met organisatienaam):
Jacintha Santen (LNV-NLP)
Sjoerd Croqué (LNV-NLP),
5. Deelnemende kennisinstellingen binnen en buiten Wageningen UR:
Alterra
LEI
6. Doelgroepen:
Parlement, Kabinet, Beleidsdirecties van LNV, VROM, V&W, EZ
7. De beleidsopgave(n) van LNV waaraan de onderzoeksresultaten een bijdrage leveren:
Het ministerie van LNV en de Raad van Bestuur van Wageningen UR leggen de Wettelijke Onderzoekstaken Natuur en Milieu (WOT N&M) vast in verschillende uitvoeringsovereenkomsten. De taken zijn onderverdeeld in programma's. Het programma WOT-04-001 vormt het zogenaamde 'Koepelprogramma'. Het koepelprogramma omvat het management van de unit WOT N&M, de kwaliteitszorg, de communicatie en het kennismanagement, zoals voortvloeit uit het WOT-statuut en de WOT-uitvoeringsovereenkomst. Deze taken zijn voor elk van de andere programma's van belang, en daarom moeilijk in de afzonderlijke programma's onder te brengen.
8. De kennisvragen die aan de beleidsopgave(n) gekoppeld zijn en die worden beantwoord met de uitkomsten van het onderzoek;
De unit WOT N&M is gericht op het vervullen van de kennisbehoefte die voortvloeit uit de wettelijke taken waar deze unit het onderzoek voor uitvoert. De wettelijke taken en kennisbehoefte zijn geformuleerd in de uitvoeringsovereenkomsten van de WOT Natuur & Milieu. Het Koepelprogramma vervult geen specifieke kennisbehoefte, maar faciliteert de overige programma's WOT N&M bij het vervullen van de kennisbehoefte.

Het WOT statuut stelt speciale eisen aan de kwaliteitszorg, het programmabeheer, de communicatie en de ondersteuning van projectleiders. Voor kwaliteitszorg is sinds eind 2003 een ISO-gecertificeerd kwaliteitsmanagementsysteem operationeel voor de WOT unit. Dit systeem heeft in 2009 een hercertificering voor wederom drie jaar gekregen. Verbeteracties worden vanuit dit kwaliteitsmanagementsysteem gestructureerd. Het secretariaat is operationeel. In 2009 zijn de acties uit het communicatieplan van 2006

verder geïmplementeerd. De wetenschappelijke borging van de bijdragen van dit programma vindt plaats in WOT-rapporten, werkdocumenten en studies. Daarnaast worden het ministerie van LNV en de overige doelgroepen op de hoogte gehouden door berichten in Kennis Online en de WOT nieuwsbrief 'WOT's new'.

9. De beoogde en daadwerkelijk in 2009 bereikte (tussen)resultaten;

Project	Producten 2009
Management WOT unit	Werkprogramma 2010, Voortgangsrapportage 2008, Onderhoud strategisch plan; voorstudie WOT-evaluatie
Communicatie WOT	Communicatieplan, WOT-nieuwsbrief, website, -studies, -rapporten en -werkdocumenten (alleen productie en logistiek, de inhoud komt uit projecten)
Kwaliteitszorg	Onderhoud van het WOT kwaliteitsmanagementsysteem, managementreview.
Kennismanagement	Onderhoud strategiekaart, vertaling strategisch plan WOT in operationeel plan m.b.t. kennismanagement en uitvoering van dat plan.
Beheer WOT unit	Maandoverzichten (financieel) en 4-maandsoverzichten (inhoudelijke voortgang). Klanttevredenheidsmeting PBL 2008.
Secretariaat	Continue dienstverlening conform "WOT-secretariaatsmap"

Project	Gerealiseerde activiteiten 2009
Management WOT unit	Voortgangsrapportage 2008, Werkprogramma 2010, gekoppeld aan bijeenkomst Commissie van Toezicht, voorstudie WOT-evaluatie (WOT Interne Notitie nr. 2)
Communicatie WOT	Nieuwsbrief (6x), Werkdocumenten (t/m nr. 162), WOT-rapporten (t/m nr. 100) WOT-studies (3 + 2 in voorbereiding), actuele internetsite en intranetsite, bijdragen aan KennisOnline (redactieteam), berichten in KOL-enuws. Organisatie en facilitering van diverse bijeenkomsten.
Kwaliteitszorg	Interne audit (i.o.m. Alterra), interne audit (WOT, sept), management review (zomer 2009),
Kennismanagement	Actualisatie strategiekaart en operationeel plan kennismanagement (concept najaar)
Beheer WOT unit	Uitzetten projecten (1 ^e kw), Maandoverzichten (financieel) en 4-maandsoverzichten (inhoudelijke voortgang). Klanttevredenheidsmeting PBL 2008.
Secretariaat	Continue dienstverlening aan programmaleiders en projectleiders conform "WOT-secretariaatsmap"

10. De gerealiseerde kennisoverdracht richting doelgroep en de benutting van ontwikkelde kennis door de doelgroep.

De gerapporteerde resultaten vinden langs verschillende wegen hun bestemming bij doelgroepen. Intern zorgen werkdocumenten ervoor dat collega onderzoekers kunnen voortbouwen op verkregen resultaten. Extern worden beleidsdoelgroepen geïnformeerd via de WOT producten, de wetenschappelijke wereld door de WOT-rapporten en de samenleving met WOT-studies. Uit regelmatige nabestellingen blijkt dat de ontwikkelde kennis in een behoefte voorziet.

11. De samenwerking tussen de bij het thema betrokken DLO-instituten en andere instellingen/organisaties;

In dit programma is samengewerkt met Alterra (90%) en LEI (10%). De werkzaamheden worden uitgevoerd door het WOT-programmabureau, dat bij Alterra is gevestigd, en waar een LEI medewerker is gedetacheerd.

Project-rapportage WOT-04-001

Overzicht projecten WOT-04-001

Project	Projecttitel	Pagina
WOT-04-001-001	Management WOT unit	19
WOT-04-001-002	Communicatie WOT Natuur & Milieu	21
WOT-04-001-004	Kwaliteitszorg unit WOT Natuur & Milieu	23
WOT-04-001-005	Kennismanagement 2009	25
WOT-04-001-006	Beheer WOT Unit 2009	27
WOT-04-001-007	Secretariaat	29

Management WOT Unit

Programma WOT-04-001	
Resultaten 2009 per project	
Programmathema:	Kwaliteit, Communicatie en Management
Projecttitel:	Management WOT unit
Projectnummer:	5235840-01
BAS-code	WOT-04-001-001
Projectleider:	Paul Hinssen
Uitvoerende instellingen:	Alterra
Doelgroep/probleemhebber:	LNV-NLP
Contactpersoon van de doelgroep:	Mw. J.M. Santen
Startdatum:	01-01-2009
Einddatum:	31-12-2009
<i>Kennisbehoefte doelgroep:</i> Niet van toepassing	
<i>Doelstelling van het onderzoek:</i> <ul style="list-style-type: none"> • Sturing van de programma's (visie, strategie, meerjarenprogramma) • Planning en control (werkplan, voortgangsbewaking en evaluatie) 	
<i>Aanpak en tijdpad:</i> Het programmamanagement bestaat uit <ul style="list-style-type: none"> • Sturing (PBL en WOT) • Planning en control (PBL en WOT) <p>Sturing bestaat uit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kennismaken van informatie uit departementen (LNV, VROM, V&W) • toepassing van wet- en regelgeving (WOT en ander juridisch kader) • implementatie van overeenkomsten (zoals uitvoeringsovereenkomst WOT-PNM, DLO subsidievoorwaarden, WOT statuut en WOT implementatieplan) • deelname (fysiek of als agendalid) aan sturingsoverleg (, DLO-platform WOT, Commissie van Toezicht WOT-PNM) • Kennismaken van informatie uit andere planbureaus (CPB, SCP, CBS) • strategisch plan en meerjarenprogramma <p>Planning en control bestaat uit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • jaarplan en begroting (o.b.v. DKI jaarplancyclus en PBL werkprogramma) • voortgang en evaluatie • kwaliteitssysteem 	
<i>Beoogde en bereikte resultaten en producten:</i> Gepubliceerd <ul style="list-style-type: none"> • Jaarrapportage 2008, WOT-04-001 – Koepel. Wot-werkdocument 132. • Jaarrapportage 2008, WOT-04-002 – Onderbouwend onderzoek. Wot-werkdocument 133. • Jaarrapportage 2008, WOT-04-003 – Advisering Natuur & Milieu. Wot-werkdocument 134. • Jaarrapportage 2008, WOT-04-005 – M-AVP. Wot-werkdocument 135. 	

- Jaarrapportage 2008, WOT-04-006 – Natuurplanbureaufunctie. WOT-werkdocument 136.
- Jaarrapportage 2008, WOT-04-007 – Milieuplanbureaufunctie. WOT-werkdocument 137.
- Annual reports for 2008; Programma WOT-04 – Wot-werkdocument 140.
- Hinssen, P.J.W. Werkprogramma 2010, Unit WOT Natuur & Milieu, Onderdeel Planbureaufuncties Natuur & Milieu. WOT-interne notities 5.
- Hinssen, P.J.W. De plattegrond van de WOT Natuur & Milieu. WOT-interne notities 2.
- Jaarbericht 2008 WOT N&M. Brochure.
- Beschrijving unit WOT Natuur & Milieu. Brochure (omslagmap).

In voorbereiding

- Hinssen, P.J.W. Werkprogramma 2010, Unit WOT Natuur & Milieu, Onderdeel 001, 003, 005. WOT-interne notitie xx.

Niet gepubliceerd

- Managementreview 2009 voor het Kwaliteitsmanagementsysteem van de unit WOT Natuur & Milieu
- Interne audit WOT Natuur & Milieu; auditrapport en actierapport.
- Auditrapport 2009, ISO 9001-2000
- Klanttevredenheidsmeting 2008 bij het MNP - notitie.

Doorwerking resultaten naar doelgroepen:

Een effectieve en efficiënte inzet van middelen en uitvoering van de programma's

Mondelinge inbreng in

- Platform WOT (uitwisseling WOT-hoofden onderling, met bestuurscentrum WUR en met DKI)
- Commissie van Toezicht WOT N&M (inclusief schriftelijke inbreng van o.a. jaarplan en rapportage)

Powerpoint presentaties:

- Voor ESI, 29 januari 2009
- Voor DK/Rijnconsult t.b.v. WOT evaluatie, 26 februari 2009
- T.b.v. strategiemiddag WOT-PBL, 28 april 2009 (geen PPT)
- Voor Concernraad WUR, 28 mei 2009
- T.b.v. werkbezoek Martin Kropff, 25 november 2009

Communicatie WOT

Programma WOT-04-001
Resultaten 2009 per project

Programmathema:	Kwaliteit, Communicatie en Management
Projecttitel:	Communicatie WOT Natuur & Milieu
Projectnummer:	5235902-01 / 2221254000
BAS-code	WOT-04-001-002
Projectleider:	Bram ten Cate / Dorien van der Zwaag
Uitvoerende instellingen:	Alterra / LEI
Doelgroep/probleemhebber:	LNV-NLP
Contactpersoon van de doelgroep:	Mw. J.M. Santen
Startdatum:	01-01-2009
Einddatum:	31-12-2009

Kennisbehoefte doelgroep:

De overheid heeft kennis nodig over natuur, landschap en milieu in de context van het bestuur, de economie en de samenleving. De WOT Natuur & Milieu verzorgt deze informatie voor met name LNV en het Planbureau voor de Leefomgeving. Dit project speelt daarin een cruciale rol. Dit project hangt nauw samen met de inhoudelijke projecten binnen de andere WOT-deelprogramma's, en met communicatie-projecten en –activiteiten van andere WOT-deelprogramma's.

Doelstelling van het onderzoek:

Het project Communicatie WOT Natuur & Milieu (onderdeel van het Koepelprogramma WOT) richt zich op de programma-overstijgende interne en externe communicatie van de WOT Natuur & Milieu.

Aanpak en tijdspad:

Het project Communicatie WOT Natuur & Milieu betreft de volgende activiteiten:

Algemeen

- Het actualiseren en uitvoeren van het Communicatieplan WOT Natuur & Milieu 2006-2009 en het ontwikkelen van het Strategisch Beleidsplan Communicatie;
- Het geïntegreerd inzetten van communicatiemiddelen voor de WOT Natuur & Milieu;
- Het actualiseren en uitvoeren van het interne communicatieplan van de WOT Natuur & Milieu.

Publicaties

- Het leveren van bijdragen aan het Redactieteam WOT Natuur & Milieu en het mede-formuleren van het publicatiebeleid van de WOT Natuur & Milieu;
- Het uitgeven, beheren en verspreiden van deelprogramma-overstijgende publicaties van de WOT Natuur & Milieu, zoals WOT-studies, WOT's new (nieuwsbrief) (incl. schrijven, redigeren), en overige uitgaven zoals het Jaarbericht, brochures, folders etc. van (onderdelen) van de WOT Natuur & Milieu.

Internet en intranet

- Het vullen en actueel houden van de website www.wotnatuurenmilieu.wur.nl ;
- Het vullen en actueel houden van de intranetsite van de WOT Natuur & Milieu;
- Het vullen en actueel houden van het gedeelte WOT Natuur & Milieu van de website 'Kennis Online';
- Het maken van berichten voor de E-news versie van Kennis Online.

Redigeren en schrijven

- Het entameren van het schrijven van wetenschappelijke en populair-wetenschappelijke publicaties door medewerkers van de WOT N&M (artikelen kunnen deels ook door een communicatie-medewerker worden geschreven);
- Het schrijven en uitbrengen van persberichten en advertorials (beide in nauw overleg met Communicatie WUR-centraal en van persberichten in nauw overleg met MNP);
- Het deelnemen als redacteur van het tijdschrift Kennis Online.

Overig

- Het mede-inhoud geven, organiseren en faciliteren van workshops en/of bijeenkomsten;
- Het verbeteren/vergemakkelijken van de communicatie en kennisdeling tussen de medewerkers van de WOT Natuur & Milieu, en tussen WOT-projectleiders;
- Het beheren en uitbreiden van het bestand "Contactpersonen";
- Het actief onderhouden van het communicatienetwerk Natuur & Milieu via persoonlijke contacten (vooral wordt hier bedoeld: opdrachtgevers LNV, PBL, andere planbureaus).

Beoogde en bereikte resultaten en producten:

De belangrijkste resultaten zijn:

- Het project heeft in 2009 geresulteerd in een duidelijke, heldere communicatie van de WOT Natuur & Milieu voor opdrachtgevers en (toekomstige) medewerkers. Een belangrijk positief effect is de positionering van de WOT Natuur & Milieu binnen Wageningen UR en daarbuiten.
- Verschenen rapportages: Jaarbericht (**1**), Nieuwsbrief WOt's new (**5**), Posters (**3**), WOt-studies (**1**), WOt-rapporten (**3**), WOt-papers (**1**), WOt-werkdocumenten (**13**), en Berichten in E-news van KennisOnline (**26**).
- Bijdragen (organisatie en facilitatie) aan de Symposium 'Monitoren voor beleid' en 'Natuurbeleid: verzet is betrokkenheid', en diverse Workshops en lunchbijeenkomsten.

Doorwerking resultaten naar doelgroepen:

Het project is onderdeel van een onderzoeksopdracht van LNV en PBL. De resultaten dragen bij aan de kennis voor de ontwikkeling, uitvoering en ondersteuning van beleid en beheer. Deze kennis wordt onder meer gebruikt in de meer beleidsgerichte publicaties van het PBL, zoals de Natuurbalans, de Milieubalans en thematische verkenningen en quick scans.

Kwaliteitszorg

Programma WOT-04-001
Resultaten 2009 per project

Programmathema:	Kwaliteit, Communicatie en Management
Projecttitel:	Kwaliteitszorg unit WOT Natuur & Milieu
Projectnummer:	5235919-01
BAS-code	WOT-04-001-004
Projectleider:	Bram ten Cate
Uitvoerende instellingen:	Alterra
Doelgroep/probleemhebber:	LNV-NLP
Contactpersoon van de doelgroep:	Mw. J.M. Santen
Startdatum:	01-01-2009
Einddatum:	31-12-2009

Kennisbehoefte doelgroep:

n.v.t.

Doelstelling van het onderzoek:

Het WOT-statuut vereist dat de unit WOT Natuur & Milieu beschikt over een ISO gecertificeerd kwaliteitsmanagementsysteem. Dit project is bedoeld om dit systeem te beheren en toe te passen.

Aanpak en tijdpad:

Conform de ISO 9001 eisen voor een kwaliteitsmanagementsysteem. Dit omvat onder andere een jaarlijkse audit en een management review.

Beoogde en bereikte resultaten en producten:

Behoud van het ISO-certificaat na hercertificering. Een goede uitkomst van de evaluatie van de WOT-unit in 2009.
TNO certification heeft in september 2009 een certificatie-onderzoek uitgevoerd; hun bevindingen waren positief.

Doorwerking resultaten naar doelgroepen:

Het certificaat ISO 9001-2008 voor het kwaliteitsmanagementsysteem is toegekend per 17 december 2009 voor een periode van 3 jaar.

Kennismanagement

Programma WOT-04-001
Resultaten 2009 per project

Programmathema:	Kwaliteit, Communicatie en Management
Projecttitel:	Kennismanagement 2009
Projectnummer:	5236083 - 01
BAS-code	WOT-04-001-005
Projectleider:	Harm Houweling
Uitvoerende instellingen:	Alterra
Doelgroep/probleemhebber:	LNV-NLP
Contactpersoon van de doelgroep:	Mw. J.M. Santen
Startdatum:	01-01-2009
Einddatum:	31-12-2009

Kennisbehoefte doelgroep:

De unit WOT Natuur & Milieu moet een deskundige en betrouwbare partner zijn bij de uitvoering van wettelijke onderzoekstaken door Wageningen UR voor het ministerie van LNV op het beleidsterrein Natuur en Milieu. De WOT N&M streeft daarom naar efficiënte en effectieve kennisprocessen in de kennisketen die onderzoek en beleid verbindt, i.h.b. de schakel tussen Wageningen UR en Planbureau voor de Leefomgeving (PBL)

Doelstelling van het onderzoek:

De WOT N&M wil de wijze waarop we met kennis omgaan verbeteren dan wel vernieuwen om zo de rol als deskundige en betrouwbare partner bij de uitvoering van wettelijke onderzoekstaken voor het ministerie van LNV op het beleidsterrein Natuur en Milieu te versterken.

Aanpak en tijdpad:

De aanpak bestaat uit drie stappen: 1) Vaststellen van de doelstelling van de WOT N&M m.b.t. kennismanagement, 2) Analyse van de huidige situatie, de gewenste situatie en een van gewenste veranderingen, 3) Uitvoering van prioritaire verbeteracties voor kennisprocessen

Beoogde en bereikte resultaten en producten:

Een geactualiseerde strategiekaart, een operationeel plan Kennismanagement en een doorvertaling van dit plan naar verbeteracties in de programma's van de WOT N&M zullen worden vastgelegd in een WOT-interne notitie Houweling, H., (in voorbereiding). Kennismanagement WOT N&M, WOT-interne notities xx, WOT N&M, Wageningen.

Doorwerking resultaten naar doelgroepen:

Het beschikbaar maken, verspreiden en toepassen van kennis voor PBL en LNV is de primaire taak van de WOT N&M. Het verbeteren van de processen die deze activiteiten ondersteunen zal de tevredenheid van de belanghebbenden verhogen.

Beheer WOT Unit 2009

Programma WOT-04-001	
Resultaten 2009 per project	
Programmathema:	Kwaliteit, Communicatie en Management
Projecttitel:	Beheer WOT Unit 2009
Projectnummer:	2221253000
BAS-code	WOT-04-001-006
Projectleider:	Dorien van der Zwaag
Uitvoerende instellingen:	LEI
Doelgroep/probleemhebber:	LNV-NLP
Contactpersoon van de doelgroep:	Mw. J.M. Santen
Startdatum:	01-01-2009
Einddatum:	31-12-2009
<i>Kennisbehoefte doelgroep:</i> n.v.t.	
<i>Doelstelling van het onderzoek:</i> Het project Beheer WOT unit N&M omvat de Planning en control van de unit, te weten: <ul style="list-style-type: none">• Opstellen van jaarplan en begroting (o.b.v. LNV-DK jaarplancyclus en MNP werkprogramma)• Bewaking van de voortgang en evaluatie van de resultaten	
<i>Aanpak en tijdpad:</i> Het beheer van de WOT unit bestaat uit planning en control. Dit omvat: <ul style="list-style-type: none">• Jaarplan en begroting (o.b.v. DK jaarplancyclus en MNP werkprogramma)• Voortgang en evaluatie Voor de projectadministratie en de voortgangsrapportages wordt gebruik gemaakt van het BAS (Budget Allocatie Systeem) en het EPF (Elektronisch Project Formuliersysteem).	
<i>Beoogde en bereikte resultaten en producten:</i> Planning & Control levert: <ul style="list-style-type: none">• Jaarplan en begroting• Maandelijke realisatieoverzichten• Viermaandelijke voortgangsrapportages• Klanttevredenheidsmeting 2008	
<i>Doorwerking resultaten naar doelgroepen:</i> Een effectieve en efficiënte inzet van middelen en uitvoering van de programma's van de WOT N&M.	

Secretariaat

Programma WOT-04-001	
Resultaten 2009 per project	
Programmathema:	Kwaliteit, Communicatie en Management
Projecttitel:	Secretariaat
Projectnummer:	5235889-01
BAS-code	WOT-04-001-007
Projectleider:	J.W. Eimers
Uitvoerende instellingen:	Alterra
Doelgroep/probleemhebber:	LNV-NLP
Contactpersoon van de doelgroep:	Mw. J.M. Santen
Startdatum:	01-01-2009
Einddatum:	31-12-2009
<i>Kennisbehoefte doelgroep:</i> NVT	
<i>Doelstelling van het onderzoek:</i> Het project 'Secretariaat' faciliteert de uitvoering van de Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu bij DLO.	
<i>Aanpak en tijdpad:</i> Het secretariaat WOT Natuur & Milieu vervult de volgende taken: <ul style="list-style-type: none">• Afspraken maken en agenda's bijhouden• Archief functie• Ondersteuning projectleiders• Bereikbaarheid medewerkers verzorgen• Verlof- en ziekte registratie• Telefoon en mail beantwoorden• Bestellingen t.b.v. de afdeling• Adresbestand bijhouden• Correspondentie verzorgen• WOT verklaringen opstellen en controleren	
<i>Beoogde en bereikte resultaten en producten:</i> Het project heeft een procesmatig karakter. De beoogde taken zijn uitgevoerd, daar waar het nodig was in het proces.	
<i>Doorwerking resultaten naar doelgroepen:</i> NVT	

Verschenen documenten in de reeks Werkdocumenten van de Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu vanaf 2007

Werkdocumenten zijn verkrijgbaar bij het secretariaat van Unit Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu, te Wageningen. T 0317 – 48 54 71; F 0317 – 41 90 00; E info.wnm@wur.nl
De werkdocumenten zijn ook te downloaden via de WOt-website www.wotnatuurenmilieu.wur.nl

2007

- 47** *Ten Berge, H.F.M., A.M. van Dam, B.H. Janssen & G.L. Velthof.* Mestbeleid en bodemvruchtbaarheid in de Duin- en Bollenstreek; Advies van de CDM-werkgroep Mestbeleid en Bodemvruchtbaarheid in de Duin- en Bollenstreek
- 48** *Kruit, J. & I.E. Salverda.* Spiegeltje, spiegeltje aan de muur, valt er iets te leren van een andere plannings-cultuur?
- 49** *Rijk, P.J., E.J. Bos & E.S. van Leeuwen.* Nieuwe activiteiten in het landelijk gebied. Een verkennende studie naar natuur en landschap als vestigingsfactor
- 50** *Ligthart, S.S.H.* Natuurbeleid met kwaliteit. Het Milieu- en Natuurplanbureau en natuurbeleidsevaluatie in de periode 1998-2006
- 51** *Kennismarkt 22 maart 2007; van onderbouwend onderzoek Wageningen UR naar producten MNP in 27 posters*
- 52** *Kuindersma, W., R.I. van Dam & J. Vreke.* Sturen op niveau. Perversies tussen nationaal natuurbeleid en besluitvorming op gebiedsniveau.
- 53.1** *Reijnen, M.J.S.M.* Indicators for the 'Convention on Biodiversity 2010'. National Capital Index version 2.0
- 53.3** *Windig, J.J., M.G.P. van Veller & S.J. Hiemstra.* Indicatoren voor 'Convention on Biodiversity 2010'. Biodiversiteit Nederlandse landbouwhuisdieren en gewassen
- 53.4** *Melman, Th.C.P. & J.P.M. Willemen.* Indicators for the 'Convention on Biodiversity 2010'. Coverage protected areas.
- 53.6** *Weijden, W.J. van der, R. Lewis & P. Bol.* Indicatoren voor 'Convention on Biodiversity 2010'. Indicatoren voor het invasieproces van exotische organismen in Nederland
- 53.7a** *Nijhof, B.S.J., C.C. Vos & A.J. van Strien.* Indicators for the 'Convention on Biodiversity 2010'. Influence of climate change on biodiversity.
- 53.7b** *Moraal, L.G.* Indicatoren voor 'Convention on Biodiversity 2010'. Effecten van klimaatverandering op insectenplagen bij bomen.
- 53.8** *Fey-Hofstede, F.E. & H.W.G. Meesters.* Indicators for the 'Convention on Biodiversity 2010'. Exploration of the usefulness of the Marine Trophic Index (MTI) as an indicator for sustainability of marine fisheries in the Dutch part of the North Sea.
- 53.9** *Reijnen, M.J.S.M.* Indicators for the 'Convention on Biodiversity 2010'. Connectivity/fragmentation of ecosystems: spatial conditions for sustainable biodiversity
- 53.11** *Gaaff, A. & R.W. Verburg.* Indicators for the 'Convention on Biodiversity 2010' Government expenditure on land acquisition and nature development for the National Ecological Network (EHS) and expenditure for international biodiversity projects
- 53.12** *Elands, B.H.M. & C.S.A. van Koppen.* Indicators for the 'Convention on Biodiversity 2010'. Public awareness and participation
- 54** *Broekmeyer, M.E.A. & E.P.A.G. Schouwenberg & M.E. Sanders & R. Pouwels.* Synergie Ecologische Hoofdstructuur en Natura 2000-gebieden. Wat stuurt het beheer?
- 55** *Bosch, F.J.P. van den.* Draagvlak voor het Natura 2000-gebiedenbeleid. Onder relevante betrokkenen op regionaal niveau
- 56** *Jong, J.J. & M.N. van Wijk, I.M. Bouwma.* Beheerskosten van Natura 2000-gebieden
- 57** *Pouwels, R. & M.J.S.M. Reijnen & M. van Adrichem & H. Kuipers.* Ruimtelijke condities voor VHR-soorten
- 58** Niet verschenen/ vervallen
- 59** *Schouwenberg, E.P.A.G.* Huidige en toekomstige stikstofbelasting op Natura 2000-gebieden
- 60** Niet verschenen/ vervallen
- 61** *Jaarrapportage 2006.* WOT-04-001 – ME-AVP
- 62** *Jaarrapportage 2006.* WOT-04-002 – Onderbouwend Onderzoek
- 63** *Jaarrapportage 2006.* WOT-04-003 – Advisering Natuur & Milieu
- 64** *Jaarrapportage 2006.* WOT-04-385 – Milieuplanbureaufunctie
- 65** *Jaarrapportage 2006.* WOT-04-394 – Natuurplanbureaufunctie
- 66** *Brasser E.A., M.F. van de Kerkhof, A.M.E. Groot, L. Bos-Gorter, M.H. Borgstein, H. Leneman* Verslag van de Dialogen over Duurzame Landbouw in 2006
- 67** *Hinssen, P.J.W.* Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu. Werkplan 2007
- 68** *Nieuwenhuizen, W. & J. Roos Klein Lankhorst.* Landschap in Natuurbalans 2006; Landschap in verandering tussen 1990 en 2005; Achtergronddocument bij Natuurbalans 2006.
- 69** *Geelen, J. & H. Leneman.* Belangstelling, motieven en knelpunten van natuuraanleg door grondeigenaren. Uitkomsten van een marktonderzoek.
- 70** *Didderen, K., P.F.M. Verdonschot, M. Bleeker.* Basiskaart Natuur aquatisch. Deel 1: Beleidskaarten en prototype
- 71** *Boesten, J.J.T.I., A. Tiktak & R.C. van Leerdam.* Manual of PEARLNEQ v4
- 72** *Grashof-Bokdam, C.J., J. Frissel, H.A.M. Meeuwssen & M.J.S.M. Reijnen.* Aanpassing graadmeter natuurwaarde voor het agrarisch gebied
- 73** *Bosch, F.J.P. van den.* Functionele agrobiodiversiteit. Inventarisatie van nut, noodzaak en haalbaarheid van het ontwikkelen van een indicator voor het MNP
- 74** *Kistenkas, F.H. en M.E.A. Broekmeyer.* Natuur, landschap en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
- 75** *Luttik, J., F.R. Veeneklaas, J. Vreke, T.A. de Boer, L.M. van den Berg & P. Luttik.* Investeren in landschapskwaliteit; De toekomstige vraag naar landschappen om in te wonen, te werken en te ontspannen

- 76 *Vreke, J.* Evaluatie van natuurbeleidsprocessen (1996-2005)
- 77 *Apeldoorn, R.C. van,* Working with biodiversity goals in European directives. A comparison of the implementation of the Birds and Habitats Directives and the Water Framework Directive in the Netherlands, Belgium, France and Germany
- 78 *Hinssen, P.J.W.* Werkprogramma 2008; Unit Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu (WOT-04). Onderdeel Planbureau functies Natuur en Milieu.
- 79 *Custers, M.H.G.* Betekenissen van Landschap in onderzoek voor het Milieu- en Natuurplanbureau; een bibliografisch overzicht
- 80 *Vreke, J., J.L.M. Donders, B.H.M. Elands, C.M. Goossen, F. Langers, R. de Niet & S. de Vries.* Natuur en landschap voor mensen Achtergronddocument bij Natuurbalans 2007
- 81 *Bakel, P.J.T. van, T. Kroon, J.G. Kroes, J. Hoogewoud, R. Pastoors, H.Th.L. Massop, D.J.J. Walvoort.* Reparatie Hydrologie voor STONE 2.1. Beschrijving reparatie-acties, analyse resultaten en beoordeling plausibiliteit.
- 2008**
- 82 *Kistenkas, F.H. & W. Kuindersma.* Jurisprudentie-monitor natuur 2005-2007; Rechtsontwikkelingen Natura 2000 en Ecologische Hoofdstructuur
- 83 *Berg, F. van den, P.I. Adriaanse, J. A. te Roller, V.C. Vulto & J.G. Groenwold.* SWASH Manual 2.1; User's Guide version 2
- 84 *Smits, M.J., M.J. Bogaardt, D. Eaton, P. Roza & T. Selnes.* Tussen de bomen het geld zien. Programma Beheer en vergelijkbare regelingen in het buitenland (een quick-scan)
- 85 *Dijk, T.A. van, J.J.M. Driessen, P.A.I. Ehlert, P.H. Hotsma, M.H.M.M. Montforts, S.F. Plessius & O. Oenema.* Protocol beoordeling stoffen Meststoffenwet; versie 1.0
- 86 *Goossen, C.M., H.A.M. Meeuwssen, G.J. Franke & M.C. Kuiper.* Verkenning Europese versie van de website www.daarmoetikzijn.nl.
- 87 *Helming, J.F.M. & R.A.M. Schrijver.* Economische effecten van inzet van landbouwsubsidies voor milieu, natuur en landschap in Nederland; Achtergrond bij het MNP-rapport 'Opties voor Europese landbouwsubsidies
- 88 *Hinssen, P.J.W.* Werkprogramma 2008; Unit Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu (WOT-04). Programma 001/003/005
- 90 *Kramer, H.* Geografisch Informatiesysteem Bestaande Natuur; Beschrijving IBN1990t en pilot ontwikkeling BN2004
- 92 *Jaarrapportage 2007.* WOT-04-001 – Koepel
- 93 *Jaarrapportage 2007.* WOT-04-002 – Onderbouwend Onderzoek
- 94 *Jaarrapportage 2007.* WOT-04-003 – Advisering Natuur & Milieu
- 95 *Jaarrapportage 2007.* WOT-04-005 – M-AVP
- 96 *Jaarrapportage 2007.* WOT-04-006 – Natuurplanbureau functie
- 97 *Jaarrapportage 2007.* WOT-04-007 – Milieuplanbureau functie
- 98 *Wamelink, G.W.W.* Gevoeligheids- en onzekerheids-analyse van SUMO
- 99 *Hoogeveen, M.W., H.H. Luesink, L.J. Mokveld & J.H. Wisman.* Ammoniakemissies uit de landbouw in Milieubalans 2006: uitgangspunten en berekeningen
- 100 *Kennismarkt 3 april 2008; Van onderbouwend onderzoek Wageningen UR naar producten MNP*
- 101 *Mansfeld, M.J.M. van & J.A. Klijn.* "Balansen op de weegschaal". Terugblik op acht jaar Natuurbalansen (1996-2005)
- 102 *Sollart, K.M. & J. Vreke.* Het faciliteren van natuur- en milieueducatie in het basisonderwijs; NME-ondersteuning in de provincies
- 103 *Berg, F. van den, A. Tiktak, J.G. Groenwold, D.W.G. van Kraalingen, A.M.A. van der Linden & J.J.T.I. Boesten,* Documentation update for GeoPEARL 3.3.3
- 104 *Wijk, M.N., van (redactie).* Aansturing en kosten van het natuurbeheer. Ecologische effectiviteit regelingen natuurbeheer
- 105 *Selnes, T. & P. van der Wielen.* Tot elkaar veroordeeld? Het belang van gebiedsprocessen voor de natuur
- 106 *Annual reports for 2007; Programme WOT-04*
- 107 *Pouwels, R. J.G.M. van der Gref, M.H.C. van Adrichem, H. Kuiper, R. Jochem & M.J.S.M. Reijnen.* LARCH Status A
- 108 *Wamelink, G.W.W.* Technical Documentation for SUMO2 v. 3.2.1,
- 109 *Wamelink, G.W.W., J.P. MolDijkstra & G.J. Reinds.* Herprogrammeren van SUMO2. Verbetering in het kader van de modelkwaliteitslag
- 110 *Salm, C. van der, T. Hoogland & D.J.J. Walvoort.* Verkenning van de mogelijkheden voor de ontwikkeling van een metamodel voor de uitspoeling van stikstof uit landbouwgronden
- 111 *Dobben H.F. van & R.M.A. Wegman.* Relatie tussen bodem, atmosfeer en vegetatie in het Landelijk Meetnet Flora (LMF)
- 112 *Smits, M.J.W. & M.J. Bogaardt.* Kennis over de effecten van EU-beleid op natuur en landschap
- 113 *Maas, G.J. & H. van Reuler.* Boomkwekerij en aardkunde in Nederland,
- 114 *Lindeboom, H.J., R. Witbaard, O.G. Bos & H.W.G. Meesters.* Gebiedsbescherming Noordzee, habitattypen, instandhoudingdoelen en beheermaatregelen
- 115 *Leneman, H., J. Vader, L.H.G. Slangen, K.H.M. Bommel, N.B.P. Polman, M.W.M. van der Elst & C. Mijnders.* Groene diensten in Nationale Landschappen- Potenties bij een veranderende landbouw,
- 116 *Groeneveld, R.A. & D.P. Rudrum.* Habitat Allocation to Maximize Biodiversity, A technical description of the HAMBO model
- 117 *Kruit, J., M. Brinkhuijzen & H. van Blerck.* Ontwikkelen met kwaliteit. Indicatoren voor culturele vernieuwing en architectonische vormgeving
- 118 *Roos-Klein Lankhorst, J.* Beheers- en Ontwikkelingsplan 2007: Kennismodel Effecten Landschap Kwaliteit; Monitoring Schaal; BelevingsGIS
- 119 *Henkens, R.J.H.G.* Kwalitatieve analyse van knelpunten tussen Natura 2000-gebieden en waterrecreatie
- 120 *Verburg, R.W., I.M. Jorritsma & G.H.P. Dirkx.* Quick scan naar de processen bij het opstellen van beheerplannen van Natura 2000-gebieden. Een eerste verkenning bij provincies, Rijkswaterstaat en Dienst Landelijk Gebied
- 121 *Daamen, W.P.* Kaart van de oudste bossen in Nederland; Kansen op hot spots voor biodiversiteit
- 122 *Lange de, H.J., G.H.P. Arts & W.C.E.P. Verberk.* Verkenning CBD 2010-indicatoren zoetwater. Inventarisatie en uitwerking relevante indicatoren voor Nederland
- 123 *Vreke, J., N.Y. van der Wulp, J.L.M. Donders, C.M. Goossen, T.A. de Boer & R. Henkens.* Recreatief gebruik van water. Achtergronddocument Natuurbalans 2008
- 124 *Oenema, O. & J.W.H. van der Kolk.* Moet het eenvoudiger? Een essay over de complexiteit van het milieubeleid

- 125 *Oenema, O. & A. Tiktak.* Niets is zonder grond; Een essay over de manier waarop samenlevingen met hun grond omgaan
- 2009**
- 126 *Kamphorst, D.A.* Keuzes in het internationale biodiversiteitsbeleid; Verkenning van de beleidstheorie achter de internationale aspecten van het Beleidsprogramma Biodiversiteit (2008-2011)
- 127 *Dirkx, G.H.P. & F.J.P. van den Bosch.* Quick scan gebruik Catalogus groenblauwe diensten
- 128 *Loeb, R. & P.F.M. Verdonschot.* Complexiteit van nutriëntenlimitaties in oppervlaktewateren
- 129 *Kruit, J. & P.M. Veer.* Herfotografie van landschappen; Landschapsfoto's van de 'Collectie de Boer' als uitgangspunt voor het in beeld brengen van ontwikkelingen in het landschap in de periode 1976-2008
- 130 *Oenema, O., A. Smit & J.W.H. van der Kolk.* Indicatoren Landelijk Gebied; werkwijze en eerste resultaten
- 131 *Agricola, H.J.A.J. van Strien, J.A. Boone, M.A. Dolman, C.M. Goossen, S. de Vries, N.Y. van der Wulp, L.M.G. Groenemeijer, W.F. Lukey & R.J. van Til.* Achtergrond-document Nulmeting Effectindicatoren Monitor Agenda Vitaal Platteland
- 132 *Jaarrapportage 2008.* WOT-04-001 – Koepel
- 133 *Jaarrapportage 2008.* WOT-04-002 – Onderbouwend Onderzoek
- 134 *Jaarrapportage 2008.* WOT-04-003 – Advisering Natuur & Milieu
- 135 *Jaarrapportage 2008.* WOT-04-005 – M-AVP
- 136 *Jaarrapportage 2008.* WOT-04-006 – Natuurplanbureaufunctie
- 137 *Jaarrapportage 2008.* WOT-04-007 – Milieuplanbureaufunctie
- 138 *Jong de, J.J., J. van Os & R.A. Smidt.* Inventarisatie en beheerskosten van landschapselementen
- 139 *Dirkx, G.H.P., R.W. Verburg & P. van der Wielen.* Tegenkrachten Natuur. Korte verkenning van de weerstand tegen aankopen van landbouwgrond voor natuur
- 140 *Annual reports for 2008; Programme WOT-04*
- 141 *Vullings, L.A.E., C. Blok, G. Vonk, M. van Heusden, A. Huisman, J.M. van Linge, S. Keijzer, J. Oldengarm & J.D. Bulens.* Omgaan met digitale nationale beleidskaarten
- 142 *Vreke, J., A.L. Gerritsen, R.P. Kranendonk, M. Pleijte, P.H. Kersten & F.J.P. van den Bosch.* Maatlat Government – Governance
- 143 *Gerritsen, A.L., R.P. Kranendonk, J. Vreke, F.J.P. van den Bosch & M. Pleijte.* Verdrogingsbestrijding in het tijdperk van het Investeringsbudget Landelijk Gebied. Een verslag van casusonderzoek in de provincies Drenthe, Noord-Brabant en Noord-Holland.
- 144 *Luesink, H.H., P.W. Blokland, M.W. Hoogeveen & J.H. Wisman.* Ammoniakemissie uit de landbouw in 2006 en 2007
- 145 *Bakker de, H.C.M. & C.S.A. van Koppen.* Draagvlakonderzoek in de steigers. Een voorstudie naar indicatoren om maatschappelijk draagvlak voor natuur en landschap te meten
- 146 *Goossen, C.M.,* Monitoring recreatiegedrag van Nederlanders in landelijke gebieden. Jaar 2006/2007
- 147 *Hoefs, R.M.A., J. van Os & T.J.A. Gies.* Kavelruil en Landschap. Een korte verkenning naar ruimtelijke effecten van kavelruil.
- 148 *Klok, T.L., R. Hille Ris Lambers, P. de Vries, J.E. Tamis & J.W.M. Wijsman.* Quick scan model instruments for marine biodiversity policy.
- 149 *Spruijt, J., P. Spoorenberg & R. Schreuder.* Milieueffectiviteit en kosten van maatregelen gewasbescherming.
- 150 *Ehlert, P.A.I. (rapporteur).* Advies Bemonstering bodem voor differentiatie van fosfaatgebruiksnormen.
- 151 *Wulp van der, N.Y.* Storende elementen in het landschap: welke, waar en voor wie? Bijlage bij WOT-paper 1 – Krassen op het landschap
- 152 *Oltmer, K., K.H.M. van Bommel, J. Clement, J.J. de Jong, D.P. Rudrum & E.P.A.G. Schouwenberg.* Kosten voor habitattypen in Natura 2000-gebieden. Toepassing van de methode Kosteneffectiviteit natuurbeleid.
- 153 *Adrichem van, M.H.C., F.G. Wortelboer & G.W.W. Wamelink.* MOVE. Model for terrestrial Vegetation. Version 4.0
- 154 *Wamelink, G.W.W., R.M. Winkler & F.G. Wortelboer.* User documentation MOVE4 v 1.0
- 155 *Gies de, T.J.A., L.J.J. Jeurissen, I. Staritsky & A. Bleeker.* Leefomgevingsindicatoren Landelijk gebied. Inventarisatie naar stand van zaken over geurhinder, lichthinder en fijn stof.
- 156 *Tamminga, S., A.W. Jongbloed, P. Bikker, L. Sebek, C. van Bruggen & O. Oenema.* Actualisatie excretiecijfers landbouwhuisdieren voor forfaits regeling Meststoffenwet
- 157 *Van der Salm, C., L. M. Boumans, G.B.M. Heuvelink & T.C. van Leeuwen.* Protocol voor validatie van het nutriëntenemissiemodel STONE op meetgegevens uit het Landelijk Meetnet effecten Mestbeleid
- 158 *Bouwma, I.M.* Quickscan Natura 2000 en Programma Beheer. Een vergelijking van Programma Beheer met de soorten en habitats van Natura 2000
- 159 *Gerritsen, A.L., D.A. Kamphorst, T.A. Selnes, M. van Veen, F.J.P. van den Bosch, L. van den Broek, M.E.A. Broekmeyer, J.L.M. Donders, R.J. Fontein, S. van Tol, G.W.W. Wamelink, P. van der Wielen.* Dilemma's en barrières in de praktijk van het natuur- en landschapsbeleid; Achtergronddocument bij Natuurbalans 2009.
- 160 *Fontein R.J., T.A. de Boer, B. Breman, C.M. Goossen, R.J.H.G. Henkens, J. Luttkik & S. de Vries.* Relatie recreatie en natuur; Achtergronddocument bij Natuurbalans 2009
- 161 *Deneer, J.W. & R. Kruijine,* Atmosferische depositie van gewasbeschermingsmiddelen. Een verkenning van de literatuur verschenen na 2003.
- 162 *Verburg, R.W., M.E. Sanders, G.H.P. Dirkx, B. de Knegt & J.W. Kuhlman,* Natuur, landschap en landelijk gebied. Achtergronddocument bij Natuurbalans 2009.
- 163 *Doorn van, A.M. & M.P.C.P. Paulissen,* Natuurgericht milieubeleid voor Natura 2000-gebieden in Europees perspectief: een verkenning.
- 164 *Smidt, R.A., J. van Os & I. Staritsky,* Samenstellen van landelijke kaarten met landschapselementen, grondeigendom en beheer. Technisch achtergronddocument bij de opgeleverde bestanden.
- 165 *Pouwels, R., R.P.B. Foppen, M.F. Wallis de Vries, R. Jochem, M.J.S.M. Reijnen & A. van Kleunen,* Aanpassing LARCH: kwaliteit en ecologische netwerken.
- 166 *Born van den, G.J., H.H. Luesink, H. Verkerk, H.J. Mulder, J.N. Bosma, M.J.C. de Bode & O. oenema,* Protocol voor monitoring landelijke mestmarkt onder een stelsel van gebruiksnormen, versie 2009.
- 167 *Dijk, T.A. van, J.J.M. Driessen, P.A.I. Ehlert, P.H. Hotsma, M.H.M.M. Montforts, S.F. Plessius & O. Oenema.* Protocol beoordeling stoffen Meststoffenwet- Versie 2.1
- 168 *Smits, M.J., M.J. Bogaardt, D. Eaton, A. Karbauskas &*

- P. Roza*, De vermaatschappelijking van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid. Een inventarisatie van visies in Brussel en diverse EU-lidstaten.
- 169** *Vreke, J. & I. Salverda*, Kwaliteit leefomgeving en stedelijk groen.
- 170** *Hengsdijk, H. & J.W.A. Langeveld*, Yield trends and yield gap analysis of major crops in the World.
- 171** *Horst ter, M, J. Groenwold*, Tool to determine the coefficient of variation of DegT50 values of plant protection products in water-sediment systems for different values of the sorption coefficient
- 172** *Boons-Prins, E., P. Leffelaar, L. Bouman, E. Stehfest*, Grassland simulation with the LPJmL model
- 173** *Smit, A., O. Oenema, J.W.H. van der Kolk*, Indicatoren Kwaliteit Landelijk Gebied
- 174** *Boer de, S., M.J. Bogaardt, P.H. Kersten, F.H. Kistenkas, M.G.G. Neven, M. van der Zouwen*, De zoektocht naar nationale beleidsruimte in de EU-richtlijnen voor het milieu- en natuurbeleid
- 175** *Jaarrapportage 2009*. WOT-04-001 – Koepel
- 176** *Jaarrapportage 2009*. WOT-04-002 – Onderbouwend Onderzoek
- 177** *Jaarrapportage 2009*. WOT-04-003 – Advisering Natuur & Milieu
- 178** *Jaarrapportage 2009*. WOT-04-005 – M-AVP
- 179** *Jaarrapportage 2009*. WOT-04-006 – Natuurplanbureauafunctie
- 180** *Jaarrapportage 2009*. WOT-04-007 – Milieuplanbureauafunctie
- 181** *Annual reports for 2009; Programme WOT-04*